

Festival, který málem spláchly povodně

LUCIE NOVÁKOVÁ

Boni pueri, Bonifantes, Bruncvík, Český chlapecký sbor, Páni kluci, Pueri gaudentes, Pueri canori a Chlapecký pěvecký sbor při ZŠ Stěbořice. To jsou naše chlapecké sbory současnosti. Není jich mnoho, ale všechny mají své významné místo v českém sborovém světě. 1. června 2013 se čtyři z nich sešly na netradičním setkání, které zorganizovala Lenka Pištěcká, zakladatelka pražského chlapeckého sboru Bruncvík. Festival nesl název „**Slavíci v zahradě**“ a původně se skutečně měl konat v zahradě – tedy přesněji řečeno v pražských Vojanových sadech. Již několik týdnů před tím ale vydatně pršelo a nejnak tomu bylo i tento den, a tak se první ročník tohoto festivalu konal v Mnichově paláci na Malé Straně.

Myšlenkou festivalu bylo od začátku setkání chlapeckých zpěváků, poznání se navzájem a v neposlední řadě inspirace pro další zájemce z řad zpěváků či sbormistrů. Pro chlapce a mladé muže byly na odpoledne připraveny „veselé rytířské hry“ jako přetahovaná či stavba ropovodu. Hra pro sbormistry se nakonec z časových důvodů bohužel nekonala. Kromě toho si ostatní malí návštěvníci mohli vyzkoušet různé rytmičné či rytmicko-melodické nástroje (zvonkohry, chřestidla a bubínky – tradiční i netradiční) nebo plnit různé dovednostní či znalostní úkoly ve foyer Mnichova paláce, kde se jim věnovala jedna z maminek Bruncvíku.

Celé odpoledne vyvrcholilo samozřejmě koncertem. Prvního ročníku se zúčastnily čtyři české chlapecké sbory: Bonifantes, Bruncvík, Český chlapecký sbor, Pueri gaudentes a jedna chlapecká vokální skupina Rudolfvoice.

Koncert zahájilo nejstarší přípravné oddělení **Pueri gaudentes** – Pueri 3. Jedná se o chlapce 3. a 4. tříd základní školy. Pueri gaudentes založila v roce 1990 Zdena Součková a je jeho hlavní sbormistryní dodnes. Sbor má tři přípravná a jedno koncertní oddělení. Mužská složka zkouší a vystupuje dohromady s chlapci, ale i samostatně. Jejím vedoucím je Libor Sládek. Sbor působí v Základní umělecké škole Šimáčkova 16, Praha 7

Pueri 3 zařadili do programu dětské písně českých autorů: Emila Hradeckého (*Bimbo a Fordka a Lordka*), Milana Uherka (*Angličané, Sýček*) a Jiřího Temla (*Pštros, Mamince*) a gospel *Rock my Soul*. Jejich projev zářil především radostí. Je příkladem přirozeného dětského zpěvu, kterému nechybí výrazové bohatství: Chlapci nám předvedli svůj živější temperament (např. ve skladbě *Pštros*), ale i jemnost a citlivost v písni *Mamince*. Ačkoli se jednalo o nejmladší účastníky festivalu, jejich výkon byl inspirující a zaujal pravděpodobně všechny posluchače od malých dětí až po ty nejstarší. Bylo na nich vidět, že již něco umí a že je zpívání baví.

Jako druhý se představil pořadající sbor **Bruncvík**. Tento sbor založila Lenka Pištěcká v roce 2006. Je to menší pražské těleso, které se schází v budově pražského Hlaholu. O sboru, jeho zaměření a práci bude pojednáno v rozhovoru se sbormistryní níže.

Bruncvík se zaměřil především na tradiční (*Amazing Grace, Deep, River, Yakanana Vhangeri, Every Time*) a etnickou hudbu (*Tukituki Vetevete*). V úvodu zazněl kánon *Vlk seděl v roklí* a píseň ze 16. století

v úpravě Jiřího Jurkoviče *Ktož se tůlá neb šůlá*. Vybraný repertoár odráží hudební zaměření sboru. Sbormistryně s chlapci nestuduje dětskou hudbu, ale zaměřuje se na hudbu starou a etnickou. Jejich projev je v českém sborovém světě, řekla bych, ojedinělý. Chlapci zpívají velmi živelně a s chutí. Rozhodně se nejedná o uhlazený vyumělkovaný zpěv. Lenka Pištěcká se snaží v chlapcích rozvinout přirozenou muzikalitu i přirozený vokální projev. A nutno podotknout, že třebaže jejich zpěv nebyl vždy intonačně jednotný, tradičně v jejich podání mají „šťávu“ a obsah.

Jakýmsi hostem tohoto setkání byla mužská vokální skupina **Rudolfvoice**¹. Jedná se o mladé muže, kteří jako chlapci zpívali v *Pueri gaudentes* a od roku 2007 se dali dohromady jako samostatná vokální skupina. První roky pracovali pod uměleckým vedením právě Lenky Pištěcké. Zpočátku vystupovali spíše nepravidelně, například na koncertech Gymnasia Evropská, na kterém většina členů Rudolfvoice studovala, nebo na Mezinárodní letní škole staré hudby ve Valticích. První samostatné vystoupení uspořádali v roce 2009 v rámci letních Valtických kurzů. Úspěch tohoto koncertu je přesvědčil o tom, že by se této sestavě měli věnovat více, a odstartoval jejich samostatnou činnost. Původně vystupovali pod názvem Vokální kvartet, později Rudolftet, až dospěli k finálnímu označení Rudolfvoice. A proč právě Rudolfvoice? Pátrala jsem po tom, jestli se někdo z členů někdy jmenoval Rudolf, či zda se název nějak vztahuje k době panování Rudolfa II., který se zasloužil o rozvoj umění a kultury v českých zemích. Skutečně se jednalo o člena skupiny, nebyl to však zpěvák, nýbrž pes, který s kvartetem pobýval na zkouškách a putoval s nimi i na jejich hudebních cestách.²

Myslím, že Rudolfvoice byli pro všechny zúčastněné milým překvapením. Při svém výkonu předvedli, že umí se svými hlasy opravdu dobře pracovat. Jejich hlasy zněly barevně a měkce v pasážích, které si to vyžadovaly, hravě zase v jiných. Výborně pracovali s dynamikou a výrazem, bylo jim

skvěle rozumět. Tím vším, včetně intonační čistoty, vytvořili neopakovatelnou atmosféru a předvedli mladším účinkujícím, kam mohou v budoucnu směřovat. Svůj výstup zahájili oblíbenou skladbou *Cantate Domino* Vytautase Miškinise, pokračovali spirituály *Swing Low, Sweet Chariot* a *Down to the River to Pray*, navázali ukolébavkou od Billyho Joela *Good Night, my Angel* a zakončili dvěma písněmi známých představitelů poprocku a jazzu: *The Creole Love Call* od Duke Ellingtna a *When I'm Sixty Four* od Johna Lenona a Paula McCartneyho.

Po této hudební vsuvce nastoupili na pódium pardubičtí Bonifantes a koncert zakončilo vystoupení Českého chlapeckého sboru z Hradce Králové.

Bonifantes založil v roce 1999 Jan Míšek. Od počátku se jeho členy snažil vést k profesionalitě, což mu umožnilo zejména založení soukromé Základní umělecké školy Bonifantes, která vznikla v roce 2010. Tato škola sdružuje děti od 4 let a všichni členové sboru mají kromě společných zkoušek i individuální výuku sólového zpěvu a základy hudební teorie. Sbor zkouší několikrát týdně (hodinová dotace se v průběhu roku mění dle potřeby³).

Na koncertě předvedl skladby různých žánrů, od výběru z *Moravských dvojzpěvů* Antonína Dvořáka přes ukázkou z opery *Tosca* Giacoma Pucciniho, v níž se sbormistr předvedl i jako sólista, po skladby v modernějším znění jako *Ave regina caelorum* Vytautase Miškinise, *Gloria* od Johna Leavita a *Birdland* od Josepha Zawinuliho. Na závěr svého vystoupení Bonifanti zazpívali známou úpravu české lidové písně *Jede sedlák do mlejna* od Zdeňka Lukáše. Bonifantes jsou známí svým mohutným, hluboce prozívnutým tónem, ke kterému je jejich sbormistr vede už od prvních lekcí. Ve sboru zpívají mutující chlapci falzetem někdy až do 17 let. Jan Míšek je toho názoru, že pak projdou mutací snadno, bez nutnosti pěvecké přestávky a bez poškození hlasu. Dokud chlapci zpívají falzetem, mají zakázáno používat hrudní rejstřík. Zatímco hlasový hlas mladších chlapců je světlý a tenký,

falzetisté zpívají hlasitěji a barva jejich hlasu je tmavá. Jeden falzetista tak vykompenzuje několik chlapeckých sopránů.

Český chlapecký sbor je nejmladší těleso tohoto typu u nás. Zakladateli a zřizovateli nejsou, jak bychom očekávali, jeho sbormistři, ale rodiče chlapců, kteří se nesmířili s odchodem Jennifer Benyon a Jakuba Martincových z královéhradeckého chlapeckého sboru Boni pueri.⁴ Sbor funguje od října roku 2010 pod uměleckým vedením již zmíněných sbormistrů. Od září tohoto roku je však zastupuje hostující sbormistr Lukáš Jindřich.

Český chlapecký sbor na festivalu přednesl blok písní z celého světa, zaměřený především na českou lidovou hudbu (*Moravské dvojzpěvy* Antonína Dvořáka, *Tancuj, tancuj*, Smetanova *Vltava* v úpravě pro sbor a další). Jejich přednes se vyznačoval čistým hlavovým tónem i v nižších polohách, dobrou srozumitelností a rytmickou i intonační přesností.

Sbormistři obou posledně zmíněných těles – Jan Míšek a Jakub Martinec, vyšli z královéhradeckého chlapeckého sboru Boni pueri. A přestože mají jak Bonifantes, tak Český chlapecký sbor svá specifika, mají také něco společného. Jejich cílem je co možná nejprofesionálnější výkon. Na jejich zpěvácích je vidět velká soustředěnost a připravenost. Oba sbory mají na svém kontě mnoho koncertů, festivalů i koncertních turné. Skladby v jejich podání jsou umělecky provedené, jejich repertoár obsahuje i skladby velmi náročné. To vše však na úkor určité spontaneity a dětského projevu mladších zpěváků.

První ročník setkání chlapeckých sborů „Slavíci v zahradě“ předvedl pestrost přístupů jednotlivých sbormistrů k chlapeckému kolektivu i k repertoáru a jeho provedení. Ukázal jejich přednosti i nedostatky, neboť ani na hudbu, ani na život nelze pohlížet černobíle. Ale především si myslím, že splnil hlavní myšlenku tohoto festivalu, a tou bylo SETKÁNÍ A VZÁJEMNÉ POZNÁNÍ.

Proč vzniknul tento festival, zda splnil očekávání, kolik práce s ním bylo spojeno a jestli

je v plánu jeho další pokračování, na to jsem se zeptala iniciátorky a pořadatelky „Slavíků v zahradě“ Lenky Pištěcké.

Paní Pištěcká, kdy se zrodil nápad uspořádat festival českých chlapeckých sborů a co Vás k tomu vedlo?

O festivalu chlapeckých sborů jsem, upřímně řečeno, přemýšlela již při založení mého sboru, tedy v roce 2006, společně s Martinem Rudovským, dnešním předsedou Sdružení. Chlapeckých sborů je v Čechách velmi málo a festival, kde by se mohly tyto sbory setkávat a který by ještě splnil i roli setkání – navázání přátelských vazeb, tady podle našeho názoru velmi chybí... Konkrétnější obrysy pak dostal asi před dvěma lety.

Splnili „Slavíci v zahradě“ Vaše očekávání?

Já myslím, že ano. Sbory přes velmi nepříznivé počasí přijely. Neformální část setkání – tedy „rytířská klání“ jsme sice musili ve zmenšeném prostoru trochu omezit, ale účel byl splněn. Kluci, rovnoměrně rozdělení do týmů, spolu myslím prožili krásné odpoledne plné her, bavili se, jak se na kluky patří, a potom si vzájemně předvedli, co umí sdělit svým zpěvem. Bez rivality a v přátelském duchu se navzájem inspirovali.

Jediný záměr nevyšel – inspirovat též rodiče s dětmi, kteří by za hezkého počasí procházeli zahradami, kde festival měl být, a přesvědčit je, že i zpěv je *mužská zábava*!

Zvala jste i další chlapecké sbory nebo jste od počátku počítala s touto účastí?

Ano. Zvala jsem především Pány kluky z Litoměřic. Právě s panem sbormistrem Hančem jsme si o tváři festivalu povídali a byli prvními pozvanými. Bohužel termín se nakonec střetl s jejich výročním koncertem, příště určitě přijedou. Zvali jsme i chlapecký sbor ze Sušice, bohužel také nemohli přijet, napříště se však budou těšit!

Asi Vás zajímá, proč nepřijeli Boni Pueri. Je to velký sbor s profesionálním koncertním programem, pohled na jejich kalendář prozradil, že jsou v té době obsazeni.

Kromě toho, letos jsme takový festival pořádali poprvé. Jsme malé těleso bez zázemí školy, naše prostředky tedy byly omezené. Příště již pozveme s předstihem všechny sbory české a chtěli bychom nově vždy alespoň jednoho hosta ze zahraničí.

Co všechno předcházelo uskutečnění tohoto festivalu?

Na počátku bylo nutné rozmyslet si celkové pojetí a napsat grant. Několik grantů. Neměli jsme vůbec žádné zkušenosti, museli jsme tedy hledat, jak takový festival může probíhat a za jakých podmínek. Nakonec jsme se shodli, že naším cílem není soutěž mezi sbory, ani oficiální přehlídka. Chtěli jsme umožnit setkání především samotných sboristů. Po dlouhém rozhodování jsme vybrali prostor Vojanových sadů, ideální pro neformální hry s dostatečným prostorem i pro koncert. Bylo také nutné vytvořit vizuální tvář festivalu. V neposlední řadě jsme museli vymyslet, jak s minimálními náklady připravit důstojné zázemí pro sbory a jejich sbormistry, včetně malých dárků na památku pro všechny zúčastněné.

Kdo všechno Vám s tím pomáhal?

Mou velkou oporou byla především produkční sboru Adéla Tlachačová a rodiče sboristů. Díky neuvěřitelně obětavé pomoci jednoho tatínka jsme měli nádherné dárkové předměty a plakáty, všichni ostatní pomohli s technickým zajištěním, přivezením a postavením pódia, organizací her až po občerstvení, kterého se zase ujal naše maminky. Byl to velký tým složený z nadšených dobrovolníků. Také kreslíř Jiří Grus a grafička Dana Grabská připravili veškeré upomínkové předměty (plakáty, samolepky, magnetky, pohledy) za velmi symbolickou cenu. Bez jejich lásky by nebylo možné festival uskutečnit.

Plánujete i další ročníky „Slavíků v zahradě“? Pokud ano, promění se v příštích letech jejich podoba?

Rádi bychom pokračovali. Je to ale trochu otázka peněz, laskavost přátel nelze vy-

užívat donekonečna. V tuto chvíli se musím trochu soustředit na profesionálnější hmotné zabezpečení samotného sboru Bruncvík. Dnes tedy nevím, zda další ročník bude na jaře 2014 či 2015, ale rozhodně jej uspořádáme. V jakých intervalech bude pokračovat dále, uvidíme dle možností našeho i ostatních sborů. Také přemýšlím o prostoru, vrtkavé počasí nás letos velmi zaskočilo. Ráda bych udržela trend „open air“, ale možná i výběr jiné zahrady, s možností zázemí uvnitř, je otázkou k zamyšlení. Co se týče náplně festivalu, myslím, že základní myšlenka – setkání samotných chlapců, vzájemné hry a na závěr koncertní vystoupení – by měla být zachována. Je ale otázkou, zda by bylo únosné prodloužit festival na dva dny, první den rytiřská klání a případně společný koncert a druhý den samostatné koncerty jednotlivých sborů na různých místech Prahy. Ale to je zatím jen sen.

Na koncertě se představily sbory s různým zaměřením a prioritami. Jaká je Vaše idea vedení chlapeckého sboru?

Myslím, že máme velkou sborovou tradici. Vynikajících sborových těles je u nás nepočítaně a i mezi těmi několika chlapeckými je většina opravdu na velmi vysoké úrovni. Chtěla jsem tedy nabídnout trochu jiné pojetí. Jsem původně zpěvačka, má vlastní cesta za „mým hlasem“ nebyla jednoduchá. Myslím, že zpěv souvisí především s duší a já chtěla nabídnout sborový zpěv klukům jako způsob cesty k jejímu otevření. Také bezchybnost, která bývá hlavním kritériem, nepovažuji za důležitou, spíše radost z hudby, která dává sílu k dalšímu pokračování.

Myslím si, že zpěv by měl být způsobem života, nakonec skladby našich mistrů sborové tvorby, např. Smetany či Foerster, dokládají, že dříve naše mužská populace byla velmi zpěvná!

Také se snažím nabídnout klukům trochu jiný repertoár. Koncerty plánuji tematické, snažím se je inspirovat spoluprací s profesionálními hudebníky (např. renesance s Ro-

žmberskou kapelou, spirituály s černošským jazzmanem Lee Andrew Davisem, alikvotní zpěv s Wolfgangem Sausem).

Jezdíte s Vaším sborem na nějaké festivaly?

Zatím příliš ne. V malém sboru, jako je můj, je těžké cokoli plánovat, nemohu přesně odhadnout, zda mi například za pár měsíců neodmítne půl sopránů. Také se soustředím spíše na aktivní muzicírování. Pořádáme pravidelně výchovné koncerty pro školy, je to takový malý průvodce dějinami hudby, kde s dětmi pracujeme interaktivně. Naučíme je nějakou píseň, někdy i tanec, bubnujeme rytmy... V praxi jim ukazujeme, že i vážná hudba může být zábavná a není třeba se jí obávat. Nicméně, vloni jsme byli na Litoměřické notičce na pozvání Pánů kluků a nyní

se připravujeme na Svatováclavský festival FONS ve Žďáru nad Sázavou.

Co plánujete s Bruncvíkem pro tuto sezónu?

Momentálně se připravujeme na velký říjnový etnický koncert společně s etnoložkou Kateřinou Andršovou, která sboru vybrala skladby různých národů a etnických skupin – hudební projevy přírodních národů (Sibiř, Čukčové, Polynesie, Austrálie), východní kultury (Japonsko, Vietnam), skladby národů kočovných (romské a židovské). Na závěr pak zazní hudba africká, od jednoduchých popěvků a bubnových improvizací až po tradiční velké sbory, dnes již v Čechách známé. Na tento koncert si kluci některé nástroje sami vyrobili (různá chřestidla, džembe...), koncert tedy bude celý v naší režii.

Poznámky

- 1 <http://www.rudolfvoice.com/o-nas/>, ze dne 12. 9. 2013
- 2 dle osobního rozhovoru s Davidem Pištěckým
- 3 dle osobního rozhovoru s Janem Míškem
- 4 dle osobního rozhovoru s manželi Martincovými

Obrazová příloha

